

Tarihi Öneme Sahip Kentlere İlişkin Split Bildirgesi (COE, 1971)

The Split Declaration on Towns of Historic Interest, Split

Split, 23 Ekim 1971

Avrupa Konseyi
Avrupa Yerel Yönetimler Konseyi

21 – 23 Ekim 1971 tarihleri arasında Split’te gerçekleştirilen tarihi öneme sahip kentlere ilişkin Split Bildirisi’ne Avrupa Konseyi üye ülkelerinin 100’den fazla tarihi şehrinin temsilcileri ile Yugoslavya, Finlandiya, Tunus ve Kanada’nın temsilcileri katılmıştır.

Sempozyumunda aşağıda yazılı bildiri kabul edilmiştir.

I

1. Tarihi kentlerin temsilcileri aşağıda belirtilen şahıslara derin şükranlarını sunmuşlardır.
 - Özellikle Yugoslavya kentleri Daimi Komisyonu başta olmak üzere Yugoslav yetkilileri ile Sempozyum’ne sıcakkanlı bir şekilde ev sahibi yapan ve engin tecrübelerini paylaşan Split Belediyesine,
 - Danışma Kurulunun girişimi ve Yerel Yönetimler Avrupa Konferansı’nın himayesiyle bu faaliyeti gerçekleştirerek Avrupa’nın tarihi kentleri arasında gerçekçi ve etkili bir işbirliği oluşmasını sağlayan Avrupa Konseyi’ne.

II

2. Tarihi kentlerin temsilcileri aşağıda belirtilen hususlarla ilgili olarak kendilerine sunulan raporu büyük bir ilgiyle incelemişlerdir.
 - Avrupa Konseyi’nin tarihi ve sanatsal bir öneme sahip anıtlar ve alanların korunması ve yenileştirilmesine ilişkin raporu ve
 - Yapıların sanatsal mirasını yeniden canlandırmanın ve bunları canlı kent ve bölge planlaması ile bütünleştirmenin idari, teknik, sosyal ve finansal yönleri.
3. Aşağıda belirtilen hususlardaki memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.
 - Kent anlayışında sanayi toplumları tarafından sıklıkla ihmal edilen etkileyici, çeşitlilik gösteren ve sağlıklı ortamlara karşı duyulan derin özlemle oluşmuş yeni bir doğal ortam anlayışının gelişmesinden duydukları memnuniyet.
 - Yerel ve bölgesel yetkililer ile hükümetlerin bu yeni anlayışı uygulamaya sokma isteğinden duydukları memnuniyet.
4. Yugoslav yetkililerin olağanüstü sonuçlar yaratan aynı hedeflerden ilham aldığı anıtlar, yapı grupları ve siteleri yeninde canlandırmaya ilişkin aktif bir politika izlemelerinden özellikle çok mutlu olduklarını belirtmişlerdir.

III

Yerel Yönetimlerin ve tarihi kentlerin rolü

5. Tarihi kentlerin temsilcileri
 - Eski yapılar ile tarihi ve sanatsal grup ve sitelerin korunması ve iyileştirilmesi ile ilgili olarak izlenen politikanın uygulanmasında Yerel ve bölgesel yetkililerin rolüne ilişkin Yerel Yönetimler Avrupa Konferansı 65 (1970) No.’lu İlke Kararını hatırlatarak;
 - Bu politikanın uygulanmasında yerel yetkililerin kent gelişim planlarında tarihi yapı ve sitelerin işlevlerini belirlemeden ve eski yapıların modern toplumun içine dahil edileceği yeniden

kullanım şeklinin nasıl olacağına kimin karar vereceğinden sorumlu oldukları için üstlenmek zorunda oldukları ana rolü onaylamayı arzu etmektedirler.

6. Avrupa kültür mirasının bir parçası olarak hem koruyucular hem de idareciler olarak tarihi kentlerin gayretlerinin aynı ideallerden yola çıkmış ve aynı hedeflere yönelmiş ek bir Avrupa girişimi olarak görülmesi gerektiğinin bilincindedirler.

7. Bu amaçlar doğrultusunda tarihi kentlerle ilgili çalışmalar aşağıda belirtilen ilkeler çerçevesinde oluşturulmalı ve yürütülmelidir.

i. Daha teknik bir hal alan, yerleşim ve nüfusun arttığı, kaynaklarını çok daha hızlı bir şekilde tüketen, yapı ve araçların çoğaldığı bir toplumda anıtların, yapı gruplarının, tarihi ve doğal sitlerin korunması dengeli gelişimin başlıca amaçlarından biri olarak görülmelidir.

ii. Anıtları, tarihi yapı gruplarını ve siteleri korumanın temel amacı bunların esas görevlerine ve sosyal ortamlarına olabildiğince saygı göstererek yine bu yapıların modern kentlerde doğru işlevler kazanması amacıyla yeninde canlandırılmasıdır.

iii. Bu nedenle yeninde canlandırma çalışmaları ilk başından itibaren teşvik edici unsur olarak etkili olabilecekleri ve farklı düzeylerde ilgili herkesin daimi işbirliği ile yürütülebilecekleri yerel ve bölgesel gelişim planlarına dâhil edilmelidir.

iv. Yeniden canlandırma planları uzmanların, mimarların, kent planlamacılarının, sosyologların ve direkt olarak ilgili bölgelerin temsilcilerin yardımıyla yerel yönetimlerin sorumluluğunda geliştirilmelidir.

v. Kent gelişim planları tüm açık alanlar ile yollar ve yapıların kendilerine özgü özelliklerine zarar vermemelidir.

vi. Eski kentlerin kendilerine özgü özelliklerini korumak için trafiğin sınırlandırılması, özel bir öneme sahip sokaklar ile meydanlara araçların park edilmesinin önlenmesi ve uygun yerlerde yayaların yürüyebilecekleri yerler oluşturulması gerekmektedir.

vii. Tarihi kentlerin eski mahallelerine rahatsız edici reklam ve alışveriş tabelaları asılması konusunda bir düzenleme yapılmalıdır.

8. Tarihi ve sanatsal bir öneme sahip anıtlar, yapı grupları ve sitelerin sahipleri belediyeler ya da Devlet olduğu takdirde yerel yönetimlerin sorumluluğu bir kat daha artmaktadır çünkü bu yapıların sahibi konumunda olan özel şahıslara karşı örnek teşkil etmektedirler.

9. Koruma ve yeniden canlandırma çalışmalarının eşsiz bir sermayeye karşılık verdiğini ve bu nedenle kar paylarının kısa ve uzun vadede ödenebileceği önemle vurgulanmalıdır.

10. Bu nedenle; Tarihi kentlerin temsilcileri söz konusu kentlerin haklı olarak yeninde canlandırma politikaları için Devletten önemli bir maddi yardım beklentisinde olabileceklerini göz önünde bulundurmakta ve bu amaçla özellikle Avrupa düzeyinde özel maddi önlemler alınmasını arzu etmektedirler.(Avrupa koruma Fonu)

Ayrıca;

- Kültürel mirası koruma ve bölgesel planlamaya ilişkin mevzuatın düzenlenmesini ve tarihi yapıların korunması ve iyileştirilmesi ile ilgili olarak izlenen kapsamlı politikanın gereksinimlerine uyumlu hale getirilmesi gerektiğini;

- Ulusal hizmetlerin, görevlerinin yeni yönleriyle ve özellikle de yeni bir envanter oluşturulmasını sağlayabilmeleri için bunların olabildiğince çabuk yeniden düzenlenmeleri ve kendilerine daha fazla faaliyet alanı verilmesi gerektiğini tavsiye eder. Böylelikle ulusal hizmetler anıtların ve tarihi yapı ve sitelerin korunmasına ilişkin program oluşturulmasında yerel yönetimlere bilimsel ve teknik destek sağlayabilirler.

11. Ayrıca kentlerin çevrenin ve sitelerin korunması için kamuoyu, gönüllü kuruluşlar, bölge sakinlerinin oluşturduğu komiteler, kentle ilgili diğer kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle sürekli bir temas halinde olması gerekir.

12. Bununla birlikte; okullar ve yetişkin eğitim merkezlerinde rehberli turlar, broşürler ve kitle iletişim araçlarıyla kampanyalar düzenlenmelidir.

13. Son olarak; mimarlar, mühendisler ve kent planlamacılarının anıtlar, tarihi yapılar ve sitleri günümüz kent ortamlarında yeniden canlandırmak ve bu ortamlarla bütünleşmesini sağlamaya yönelik planlar geliştirmeleri için eğitilmeleri gerekmektedir.

IV

Hükümetler arası işbirliğinin rolü

14. Tarihi kentlerin temsilcileri Avrupa Konseyi çerçevesinde aşağıda belirtilen amaçlarla hükümetler arası Anıtlar ve Sitler Komitesinin kurulmasını memnuniyetle karşılar. Bu amaçlar:

- Avrupa ve ulusal düzeyde anıtlar ve sitlerden sorumlu yetkililer ve fiziksel planlamadan sorumlu kişilerin eski yapıların kültürel mirasının fiziksel planlamanın içinde korunması ve iyileştirmesi için önlemler alınması amacıyla sıkı bir işbirliği içinde olmaları,
- Yerel Yönetimlerin, sivil toplum örgütleri, kitle iletişim araçları ile gençlik ve eğitim merkezlerinin yardımıyla halka anıtlar ve sitlerin kültürel, sosyal ve ekonomik değerine ilişkin bilinç kazandırılması,
- Teknik destek bekleyen ulusal ve yerel yönetimlere bu desteği sağlamanın sorumluluklarını göz önünde bulundurmaktır.

Bununla birlikte; tarihi kentlerin temsilcileri bu Komitenin sitler ve anıtlar Avrupa kültürel mirasının korunması için yürütülen ortak faaliyetlere destek vermeyi amaçlayan hükümetler tarafından sürdürülebilir ve ortak bir çalışmanın odak noktası haline gelebileceğini umut ettiklerini ifade ederler. Bunu arzulayan tüm Avrupa Ülkelerinin bu çalışmada yer alabilmesi ve zaman içerisinde Komitenin gerekli yetkileri kazanarak bir başvuru birimi haline gelmesi arzu edilmektedir.

15. Tarihi kentlerin temsilcileri Avrupa Konseyi'nin 1975 yılı olarak tayin edilen bir yılın anıtlar ve sitler kültürel mirasının korunması ve iyileştirilmesine adayacaklarını ilan etmelerini takdirle karşılamaktadır; söz konusu yılda bu yöndeki tüm gayretlerin gösterilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak; hazırlık çalışmalarına yakinen katılabilecekleri arzusunu ifade ederler.

Öncelikle bu konuda iki teklif ortaya koyarlar:

i) Bu yılın en son faaliyeti Avrupa anıtlar ve sitler kültürel mirasının korunması ve iyileştirilmesi ile ilgili olarak izlenecek kapsamlı politikanın genel ilkelerini orta koyan bir sözleşmenin yayınlanması olmalıdır ve bu olay tarihi öneme sahip kentler için bir rehber niteliği taşıyabilir.

ii) Ayrıca yine bu yıl daha sonra başarıyla tamamlanabilecek kent planlamacılığı örnekleri sunmak için de bir fırsat olmalıdır. Yenileme ve iyileştirme çalışmalarını 1975 yılına kadar pilot kent olarak belirli ölçüde tamamlayabilecek tarihi bir öneme sahip kentler Avrupa Konseyi Anıtlar ve Sitler Komitesini bu durumu bildirmelidir.

16. Tarihi bölgelerin korunması ve geliştirilmesi konusunda edinilecek özel başarılar için bir ödül konmasının ve Avrupa Konseyi'nin himayesi altında her yıl böyle bir ödül verilmesinin girişimler için teşvik edici olacağını ve dinamik korumaya ilişkin somut problemlerin çözülmesinde kamuoyunun eğitilmesine büyük ölçüde katkı sağlayacağı kanısındadırlar.

V.

Tarihi Öneme Sahip Kentler Arasında Gelecekte oluşacak İşbirliği

17. Tarihi kentlerin temsilcileri hem politik hem de teknik açıdan ortak çıkarlarının Avrupa'nın tarihi kentleri arasındaki işbirliğini arzu edilebilir kılmaktır.

Söz konusu kentlerin;

- Örnek teşkil edebilecek Avrupa ülkelerinde girişimlerden, faaliyetlerden ve başarılarından düzenli olarak haberdar edilmesi ve bu ülkelerin gerçekten gayret göstermesinin sağlanması;

- Avrupa Konseyi'nin ve Anıtlar ve Sitler Komitesi'nin çalışmalarını yakinen takip edebilecek konumda olmaları.

- Bu amaçla düzenlenen toplantı ve seminerler aracılığıyla mevcut sorunlar ve tekniklere ilişkin deneyimlerini paylaşmalıdırlar.

18. Bu amaçla yeni bir birim oluşturmaktansa bu alanda zaten aktif olan EUROPA NOSTRA'nın bu işle görevlendirilmesinin daha tercih edilebilir olduğu inancındadırlar.

19. Bu nedenle EUROPA NOSTRA'yı tarihi yapı ve sit gruplarının korunması ve yeniden canlandırılmasına ilişkin sorunlarla ilgili olarak sürekli bir bilgi alışverişi oluşturmaya ve elde edilen sonuçlara dayanarak bir danışmanlık hizmeti sunmaya çağırır. Bu hizmet özellikle şunları içermelidir:

- i) Düzenli olarak resimli bir bilgi bültenin yayınlanması
- ii) Sergilerin açılması ve filmlerin üretilmesi
- iii) ICOMOS ile işbirliği içinde uzman çalışmaları
- iv) Avrupa Konseyi "yılında" tarihi kentlerin katılımı için planlar yapılması
- v) Tarihi kentlere ilişkin bir sonraki Sempozyumun organize edilmesi

20. Bu hizmetlerin masraflarının karşılanması için tarihi kentlerin temsilcileri bu tarihi kentlerin yerel yönetimlerinin ya doğrudan EUROPA NOSTRA'ya bağışta bulunarak ya da dağıtılacak Tarihi Kentler Bültenine reklam bulmaya yardımcı olarak kendilerini finanse edeceklerini umut etmektedirler. Ayrıca; Yerel Yönetim derneklerin bu konuyu üyelerinin ilgisine sunmalarını ve Yerel Yönetimler Avrupa Konferansı aracılığıyla bunun uygulamaya konmasının yollarını aramalarını istemektedir.

21. Bu çalışmalarda EUROPA NOSTRA'ya bir Yerel Yönetimler Avrupa Konferansı'nın daimi Komitesi tarafından özel olarak bu amaçla oluşturulan bir komite rehberlik edecek ve destek verecektir.

22. Tarihi öneme sahip kentlerin temsilcileri, ikinci bir tarihi öneme sahip kentler Sempozyumunun düzenlenmesini arzu ettiklerini ve bunun Avrupa Konseyi Kent Koruma yılına uzanacak kampanyaları başlatmaya yardımcı olacağını dile getirdiler. Bu durum koruma ve yenilemeye ilişkin gerçekçi bir programın başarılı bir şekilde uygulanmakta olduğu kentlerde işe yarayabilir.

Öğrenci Çevirmen: Pınar Sabuncu Artar

Öğrenci Proje Asistanı: Yaşar Serkal Yıldırım

